

ISTRAŽIVANJE

Foto: EPA-EFE / Alessandro Di Marco

Šta je pokazalo istraživanje Instituta za pedagoška istraživanja o učenju na daljinu

Skoro 60 odsto đaka nije gledalo TV časove

Nastavnici smatraju da učenje na daljinu pruža mogućnost individualizovanog pristupa učenicima, razvijanja digitalnih kompetencija, korišćenja raznovrsnih materijala za učenje, podsticanje samostalnosti i većoj angažovanosti učenika srednje škole, kao i većoj uključenosti roditelja u proces obrazovanja svoje dece.

Sa druge strane, odsustvo žive komunikacije i socijalizacije, teškoće pri praćenju i ocenjivanju učenika, nedostatak digitalnih resursa, preopterećenost nastavnika, kao i nemogućnost da pruže adekvatnu podršku i pomoć učenicima, najveći su nedostaci učenja na daljinu iz perspektive prosvetnih radnika.

I sami srednjoškolci su svesni problema ocenjivanja i prepisivanja,

teškoća da se koncentrišu i da organizuju učenje, ali i da se usklade sa drugim članovima porodice (deljenje računara, raspored...). Nedostaje im društvo i škola generalno, neki su od zaključaka istraživanja Instituta za pedagoška istraživanja iz Beograda.

Naučne saradnice ovog instituta Smiljana Jošić, Ivana Đerić i Nada Ševa pripremile su i realizovale istraživanje o učenju na daljinu tokom trajanja prvog talasa pandemije izazvane virusom kovid 19. Usled obustave redovne nastave i hitnog prelaska na učenje na daljinu, istraživači su nastojali da opišu i sagledaju dinamiku procesa učenja na daljinu iz perspektive različitih aktera obrazovnog sistema. Podaci su se prikupljali posredstvom onlajn upitnika koji su

kreirani posebno za učenike srednje škole, učitelje i nastavnike, roditelje i stručne saradnike.

■ KVALITET I STRUKTURA NASTAVE

Pandemija je primorala obrazovne sisteme da organizuju proces učenja u onlajn kontekstu i dovela mnoge zemlje u situaciju da za kratko vreme pripreme i realizuju učenje na daljinu za skoro 1,5 milijardi učenika širom sveta. Naš obrazovni sistem je kreirao brojne inicijative (npr. TV škola, Moja učionica TeslaEdu, Digitalna Srbija, Nacionalni obrazovni portal), ali se suočio i sa mnogim teškoćama tokom pripreme i realizacije učenja na daljinu, što je potvrdilo i ovo istraživanje. Nastavnici u Srbiji

takođe su primenjivali različite strategije u radu sa učenicima pokušavajući da na profesionalni način odgovore na izazove sa kojima su se suočili. Čet aplikacije (Viber, WhatsApp, Messenger, Zoom) su bile nezaobilazan alat u svakodnevnom radu za 60 odsto nastavnika i 86 odsto učitelja. Oko 60 odsto nastavnika i 70 odsto učitelja nije koristilo sajt škole prilagođen učenju na daljinu, a razlog tome je što većina škola nije ni imalo pripremljene platforme za ovakav rad. Četvrtina anketiranih nastavnika i 17 odsto učitelja je reklo da su onlajn učionicu koristili svaki dan.

Roditelji kažu da 85 odsto učitelja nije koristilo konferencijske ili video pozive za celo odeljenje, sličan procenat svedoči da to nisu radili ni

nastavnici viših razreda osnovne škole, ali je zato ovakav način rada bio najizraženiji u srednjim školama, jer ga je koristilo 57 odsto profesora.

Sudeći prema podacima, zanemarljiv broj učitelja i nastavnika se tokom nastave na daljinu oslanjao samo na TV časove. Razlog tome je što oni nisu u dovoljnoj meri bili usklađeni sa planom i programom nastave i učenja koji su učenici pratili. Tako je 62 odsto nastavnika srednjih škola redovno đacima slalo sadržaje koje su i inače slali pre početka pandemije. Oko polovina nastavnika koji su učestvovali u istraživanju je sama pronalazila načine da obezbedi materijale za učenje na daljinu, ali su se oslanjali i na kolege iz svoje, a u manjem procentu na kolege iz drugih škola.

Podrška deci za bolje snalaženje u digitalnom svetu

Ova izdanja „Kreativnog centra“ omogućavaju deci da se bliže upoznaju s različitim digitalnim uređajima, njihovom namenom i mogućnostima, da nauče nešto više o bezbednosti na internetu i pravilima komunikacije u digitalnom svetu.

Knjige će pomoći nastavnicima i roditeljima da unaprede svoje kompetencije u oblasti digitalne pismenosti, kao i da radnim materijalom obogate nastavu novog školskog predmeta, uz posebnu pažnju posvećenu bezbednosti.

www.kreativnicentar.rs

Đaci radili više

Oko 80 odsto roditelja čija deca su bila u nižim razredima osnovne škole potvrđuju da je uspostavljena rutina svakodnevnog učenja, taj procenat je nešto manji u višim razredima osnovne škole – 70 odsto, ali zato u srednjoj školi skoro polovina anketiranih tvrdi suprotno. Roditelji su procenili da je njihovoj deci za završetak dnevnih obaveza tokom perioda učenja na daljinu bilo potrebno skoro četiri sata.

Oko dve trećine roditelja osnovaca smatra da su im deca imala više školskih obaveza nego ranije, a sa tim se slaže 55 odsto roditelja srednjoškola. Zanimljivo je, međutim, da između 22 i 25 odsto roditelja kaže da su se njihova deca skoro svaki dan osećala iscrpljeno i umorno. Više od polovine roditelja učenika predmetne nastave u osnovnoj i srednjoj školi procenili su da nisu kompetentni da pruže podršku deci tokom učenja, niti da ih motivišu, ali su na konkretnim primerima u tom procesu roditelji pokazali zavidne nastavničke veštine, zaključili su istraživači.

Čak 58 odsto učenika svedoči da nisu gledali TV časove, a 28 odsto je to činilo povremeno. Za 73 odsto učitelja i polovinu nastavnika nastava preko kanala javnog servisa je bila korisna.

POVRATNE INFORMACIJE

Pružanje jasnih, potpunih i pravovremenih povratnih informacija je jedna od najvažnijih nastavničkih veština, kako u redovnoj nastavi, a tako i tokom učenja na daljinu – što je potvrdilo i ovo istraživanje. Prosvetari imaju najviše dilema kako da procene da li su đaci bili samostalni u učenju i svesni su da je teško učenike u situaciji učenja na daljinu pouzdano oceniti. Formativno praćenje je za mnoge nastavnike

■ Čet aplikacije (Viber, WhatsApp, Messenger, Zoom) su bile nezaobilazan alat u svakodnevnom radu za 60 odsto nastavnika i 86 odsto učitelja. Oko 60 odsto nastavnika i 70 odsto učitelja nije koristilo sajt škole prilagođen učenju na daljinu, a razlog tome je što većina škola nije ni imalo pripremljene platforme za ovakav rad

zadacima, 37 odsto kaže da jesu jednom nedeljno, a 30 odsto dva do tri puta nedeljno.

Oko 80 odsto stručnih saradnika je procenilo da tokom nastave na daljinu nije uvek moguće dati kvalitetna i dodatna objašnjenja kada đaci ne razumeju, a 55 odsto kaže da su deca dobijala nepotpune povratne informacije o zadacima koje rade.

KOMUNIKACIJA, RESURSI I PODRŠKA

Kontinuirana komunikacija i redovno informisanje prosvetnih radnika je bio važan aspekt efikasne realizacije učenja na daljinu što pokazuju podaci iz ovog istraživanja. U prva dva meseca pandemije, stručni saradnici i nastavnici su se najviše informisali preko sajtova zvaničnih institucija koje se bave prosvetnom delatnošću, takođe su kolege bile koristan izvor informacija, kao i domaći blogovi koji se bave obrazovanjem. Prosvetni radnici su u manjoj meri tragali za korisnim informacijama na inostranim sajtovima koji se bave učenjem na daljinu.

Kada je reč o resursima, stručni saradnici koji su učestvovali u istraživanju procenjuju da je za najveći broj nastavnika (96 odsto) i učenika (89 odsto) imao tehničke uređaje i internet za izvođenje nastave na daljinu. Više od polovine roditelja učenika od

anketiranih. Trećini je ograničavajući faktor što nemaju dovoljno interneta u peketu koji poseduju, ali je mnogo veći problem nedostatak prostora za skladištenje radova koje dobijaju od učenika.

Da je podrška prosvetnih vlasti u prethodnom periodu bila nedovoljna slaže se 77 odsto učitelja i nastavnika. Stručni

saradnici najviše zamerki imaju na to što prosvetne vlasti stalno postavljaju nove zahteve i uputstva (79 odsto), dok 68 odsto procenjuje da je podrška koju od njih dobijaju nedovoljna. Učitelji su u ogromnom procentu saglasni da su u roditeljima imali pomagače prilikom organizacije učenja na daljinu, a to misli i 70 odsto nastavnika. Četvrtina učitelja

■ Da je podrška prosvetnih vlasti u prethodnom periodu bila nedovoljna slaže se 77 odsto učitelja i nastavnika. Stručni saradnici najviše zamerki imaju na to što prosvetne vlasti stalno postavljaju nove zahteve i uputstva

ukazuje da nisu imali dovoljnu podršku stručnih saradnika i direktora, s čim se slaže 18 odsto nastavnika. **V. S.**

Budući studenti,

Visoka škola socijalnog rada u Beogradu je akreditovana obrazovna institucija koja na četvorogodišnjim studijskim programima – socijalni rad, logopedija i okupaciona terapija, školuje buduće diplomirane i master socijalne radnike, logopede i okupacione terapeute. Za sva tri zanimanja, postoji velika tražnja na tržištu rada u Srbiji i inostranstvu. Potrebe za ovim profilom kadrova postoje u ustanovama socijalne zaštite, predškolskim i školskim ustanovama, privredi, društvenim delatnostima, javnoj upravi, zdravstvenim ustanovama i nevladinim organizacijama. U savremenim uslovima, ova zanimanja su potrebna velikom broju građana, pogotovo najmlađoj i najstarijoj populaciji.

Visoka škola vrši upis na prvu godinu akademskih (240ESPB) i master (60ESPB) studija, kao i prelazak sa studija na drugim fakultetima. Upisna kvota na prvoj godini akademskih studija školske 2020/21 je 100 studenata, a na svim master programima je 75 studenata (po 25 na svakom smeru). Plaćanje se

može izvršiti u 9 mesečnih rata. Na osnovu ugovora sa Komercijalnom bankom, studenti mogu koristiti i posebne studentske kredite na 12 meseci, bez kamate i bilo kojih drugih bankarskih troškova.

Visoka škola socijalnog rada sprovodi i Kratke programe radi stručnog osposobljavanja za uključivanje u radni proces, lica sa stečenim srednjim obrazovanjem. Visoka škola socijalnog rada je evidentirala šest kratkih programa:

- Aktivnosti svakodnevnog života osoba sa invaliditetom (30 ESPB)
- Podsticanje razvoja predveština pisanja i čitanja
- Prevencija disleksije (30 ESPB)
- Negovatelj za stara i bolesna lica (30 ESPB)
- Savetnik za porodice (30 ESPB)
- Kognitivna rehabilitacija (30 ESPB)
- Senzorna integracija (30 ESPB)

Visoka škola se nalazi u samom centru Beograda, na adresi Terazije br.34 i svakog radnog dana od 9-15h, očekujemo pozive ili dolazak zainteresovanih studenata. Kontakt telefon je 011/4040 838, imejl kontakt@asp.edu.rs, a sajt www.asp.edu.rs

TV nastavnici Dragana Dejanović Kovačević i Dejan Bošković

predstavljalo opterećenje zbog velikog broja đaka i zadataka koje treba pregledati, što je zahtevalo dosta vremena.

Oko 70 odsto roditelja dece koja nastavu pohađaju kod učiteljice i 87 odsto onih čija su deca u starijim razredima tvrde da su dobijali povratne informacije o učenju učenika preko elektronskog dnevnika. S druge strane, 45 odsto prosvetnih radnika ističe da su napredovanje svojih đaka beležili u pedagoške sveske, isti

procenat je svakodnevno ispravljao zadatke i slao đacima povratnu informaciju, četvrtina je to radila jednom nedeljno, a isto toliko njih dva do tri puta nedeljno.

Trećina srednjoškola svedoči da su jednom nedeljno dobijali povratne informacije u vezi sa domaćim zadacima, 43 odsto dva do tri puta nedeljno, a petina svakog dana. Ipak, skoro svaki peti učenik ističe da nastavnici nikad nisu diskutovali sa njima o domaćim

prvog do četvrtog razreda osnovne škole je moralo da deli kompjuter ili laptop sa detetom dok ne završi svoje školske obaveze. To je slučaj i sa 42 odsto onih čija deca idu u više razrede osmoletke, dok je ovaj problem najmanje izražen u porodicama u kojima deca pohađaju srednju školu. Za deset odsto učitelja i sedam odsto nastavnika predstavlja veliko ograničenje to što nisu tehnički opremljeni, a to je ponekad problem za petinu

FOTO: SCREENSHOT